

MOGUĆNOSTI PRIMENE IKT ALATA U PROCESU UNAPREĐENJA JAVNIH GRADSKIH PROSTORA - PAPS MODEL

Doc. Zoran Đukanović , Doc. mr Jelena Živković, Doc. mr Ksenija Lalović
Arhitektonski fakultet, Beograd

ABSTRAKT

Rad se bavi istraživanjem mogućnosti primene IKT alata u procesu umetničkog oblikovanja i uređenja javnih gradskih prostora i prezentuje primer modela primene IKT alata u realizaciji Public art projekta kroz projekat PaPs (Public art Public space).

U ovom radu se ispituju sa jedne strane oblici i mogućnosti korišćenja IKT alata u različitim fazama realizacije Public art projekta a sa druge mogući oblici participacije stručne javnosti i građanstva u cilju formiranja okruženja primerenog realnim potrebama grada.

UVOD

Integracija umetnosti u javni gradski prostor bilo kroz umetničko oblikovanje njegove forme, dizajn pojedinih komponenti i mobilijara , označavanje prostora skulpturama ili aktiviranje prostora performansima i koncertima od davnina predstavlja značajnu komponentu urbanosti i kvaliteta urbanog života. U savremenom društvu tradicionalni koncepti Public Art-a, umetnosti koja se u završnom obliku samo izlaže u javnosti - polako nestaju. Danas realizacija Public art (PA) zahteva aktivnu participaciju građana kako bi njena realizacija u konkretnoj sredini bila prihvaćena i cenjena.

Sa druge strane, razvoj informaciono komunikacionih tehnologija u značajnoj meri menja način života u gradu kroz razvoj novih oblika izražavanja ali i komunikacija.

Nove informaciono komunikacione tehnologije menjaju koncept prostora i čine da se i virtuelni prostor doživljava i koristi kao javni prostor menjajući istovremeno ne samo oblike i mogućnosti izražavanja i realizacije umetnosti u novim medijima već i oblike komunikacije sa javnošću ili zainteresovanim učesnicima u nastajanju umetničkog dela. To podrazumeva ne samo razvoj telematic art-a i široku lepezu načina manipulacije sa slikom, generacije forme, kreiranja virtuelnih prostora već takođe i mogućnost interaktivnog modelovanja prostora i umetničke projekte u kojima su učesnici fizički razdvojeni i nezavisni.

Upravo ovakve mogućnosti prepoznate su kao jedan od pravaca delovanja projekta Public art Public space (PaPs) osnovanog sa ciljem da u našoj zemlji, primenom savremenih pristupa, afirmiše koncept, realizuje projekte i edukuje akademsku, stručnu i širu javnost u oblasti integracije umetnosti u formu i život grada. Osnovni predmet rada projekta PAPS predstavljaju javni gradski prostori i redefinisane odnose prema načinu njihovog oblikovanja i korišćenja. U tom cilju ovaj projekat propagira interdisciplinarno delovanje što šireg dijapazona različitih aktera referentnih za ovu oblast delovanja, posebno u pogledu ostvarivanja što tešnje saradnje između umetnika, inženjera i lokalne zajednice a posebno se bazira na edukaciji budućih stručnjaka u disciplinama koje se bave dizajnom gradskog prostora. Međunarodni karakter ovog projekta se ostvaruje realizacijom posebnih projekata koji se vezuju za pojedine ključne teme u razvoju i unapređenju kvaliteta življenja u Beogradu i drugim gradovima Srbije uz učestvovanje relevantnih eksperata iz zemlje i inostranstva i studenata Beogradskih univerziteta.

U nameri da se sa jedne strane olakša komunikacija među učesnicima u projektima PA i omogući aktivno učešće u zajedničkim projektima nezavisno od lokacije na kojoj se trenutno nalaze ali i da se obezbedi transparentnost procesa i aktivna participacija kako lokalne zajednice tako i institucija i šire javnosti u konceptualizaciju i realizaciju projekata - u okviru projekta PAPS istraživani su i mogući oblici participiranja zainteresovanih aktera u pojedinim fazama realizacije Public art projekta koje će u osnovnim odrednicama biti prezentovane u ovom radu uz prethodno definisanje karakteristika i značaja Public art-a u savremenom društvu kao i značaja participacije građana u njegovoj realizaciji.

PUBLIC ART: UMETNOST I JAVNI PROSTOR

Pojam Public art (PA) poseduje brojna, različita značenja ali jedna relacija egzistira u svim definicijama: *umetnost i javni prostor*. Public art se realizuje u javnom prostoru i samim tim je vizuelno i fizički pristupačna javnosti. Može da bude: privremena ili trajna, u otvorenom ili zatvorenom prostoru, velikih ili malih dimenzija. Uključuje različite oblike umetničkog izražavanja a njene forme se konstantno proširuju razvojem novih tehnologija.

Public art ima mogućnost da obezbedi različite društvene benefite i uveća urbani kvalitet:

- pomaže unapređenju kvaliteta okruženja i istovremeno predstavlja sredstvo aktiviranja društvene zajednice u procesu planiranja i uređivanja prostora
- pomaže stvaranju osećaja identiteta, jedinstvenosti i građanskog ponosa stanovnika grada
- predstavlja način obeležavanja mesta, istorijskog nasleđa ili isticanja specifičnih karakteristika koja predstavljaju odličje lokacije na kojoj se realizuje

PUBLIC ART I PARTICIPACIJA GRAĐANA

U zemljama sa dugom tradicijom u oblasti Public Art-a realizuju se Public Art programi, najčešće od strane gradske uprave. Participacija građana je ključni element svakog PA programa. Sa ciljem da se stimuliše i razvija svest građana o značaju Public Art - programi iniciraju, samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama, događaje i aktivnosti sa ciljem da se ostvari bolje razumevanje PA.

Ove aktivnosti imaju za cilj da :

- pospešuju zainteresovanost i edukuju javnost o ovoj oblasti (konferencije, simpozijume, radionice, prezentacije umetnika, ture obilazaka realizovanih projekata PA.)
- informišu (distribucija promotivnog materijala, informacije o PA programu i mogućnostima uključenja umetnika i javnosti (npr. kroz njeb sajt.)
- obezbede direktno učešće zainteresovanih građana u procesu planiranja, dizajna, instalacije i održavanja PA projekata. (zajednički programi i projekti u kojima sarađuju grupe umetnika, društvene organizacije i institucija obrazovanja...)
- obezbede direktno uključenje predstavnika lokalne društvene zajednice u proces evaluacije predloga koji se odnose na njihovu zajednicu. Predstavnici društvenih zajednica se uključuju u selekcionu žiri ili savetodavni komitet kako bi se obezbedio input lokalne zajednice u vezi svakog PA projekta.

- omogućće ukljućnje lokalnih organizacija i institucija koje su posebno zainteresovane za PA projekte kao što su npr. edukativne ustanove, umetnićke asocijacije i organizacije i ne profitne organizacije.

PAPS MODEL ZA PROJEKAT PUBLIC ART-A

Osnovni pristup rada PAPS-a karakteriše zasnivanje Public art projekata na 4 projektne faze-oblasti delovanja (slika 1)

- dokumentacija: identifikacija i prikupljanje dokumentacije i podataka o javnim gradskim prostorima kao i analiza njihovih potencijala za umetnićko unapređenje
- dizajn: konceptualizacija ideja i razrada projekta
- evaluacija: selekcija projekata-varijanti koje zadovoljavaju određene kriterijume
- realizacija: realizacija odabranog projekta u realnom prostoru

Ove projektne faze koincidiraju sa različitim vremenskim sekvencama i omogućavaju realizaciju svake pojedinaćne faze kao projekta za sebe koji imaju celovit rezultat: bazu podataka i dokumentaciju o konkretnom javnom prostoru, bazu podataka o javnim prostorima na teritoriji grada ili dela grada, bazu podataka o realizovanim prostorima i projektima Public art-a, bazu podataka o relevantnim institucijama i akterima, prezentaciju pojedinih predloga projekta....

Ovako koncipiran projekat se moće realizovati u različitim prostornim okruženjima (realni ili virtuelni prostor) a različiti ućesnici mogu participirati u projektu u različitim nivoima njegove realizacije: studenti, mentori, profesionalci.i, javnos i institucije... Porjekat mogu koristiti kao izvor-bazu podataka, kao edukativno sredstvo ili mogu uzeti aktivno ućešće u njemu.

MOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA IKT ALATA U PAPS MODELU ZA PROJEKAT PUBLIC ART-A

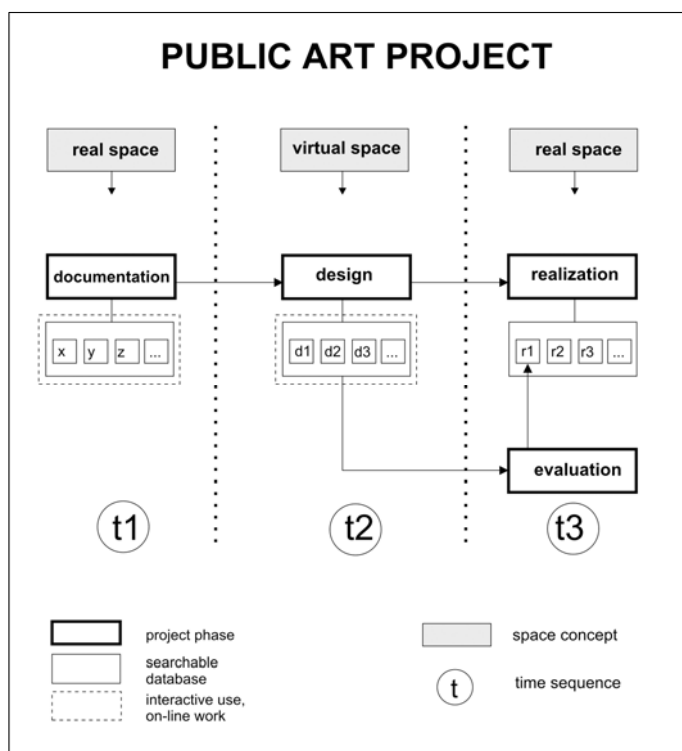
Specifićni društveni, ekonomski i politićki kontekst u našoj zemlji i neizvesnosti koje prate finansiranje umetnićkih projekata posebno u ovoj oblasti, kako u današnje vreme tako i u blićoj budućnosti navele su nas da razmatramo različite mogućnosti korišćenja informaciono komunikacionih tehnologija i iskoristimo znanja najmlaće akademske populacije u ovoj oblasti. Prethodno predstavljeni model public art projekta je polsužio kao osnova za ovaj rad.

Model je predstavljen na slici 1. Njegova osnovna ideja je da iskoristi *ljudski potencijal i motivaciju* za razvoj razlićitih oblika participacije javnosti korišćenjem IKT alata (internet, web...) . Struktuiran je kroz

prostorni koncept, vremenske sekvence, različite projektne faze i oblasti korišćenja IKT alata shodno ljudskoj motivaciji.

Projektne faze su: dokumentacija, dizajn, evaluacija i realizacija. Svaka projektna faza se može razvijati kao zaseban projekat. Ovo je važno budući da obezbeđuje nezavisan rad i apgredovanje svake faze u odnosu na uvećanje znanja o konkretnoj temi ili objektu.

Očekivane korisničke grupe su: studenti i mentori, profesionalci, građani i institucije. Svaka projektna faza može imati različitu vrstu i oblik dostupnosti i otvorenosti za svaku korisničku grupu. Svaka korisnička grupa može imati generativno-stvaralački ili korisnički odnos prema projektnim fazama. Korišćenje intenteta omogućava takođe i velikoj visoko obrazovnoj populaciji naših emigranata ali i stranim studentima i profesionalcima, mentorima - da širom sveta doprinesu projektima ili koriste baze podataka.

slika 1- PAPS model public art projekta kao osnova za primenu IKT alata

Postoje dve osnovne oblasti korišćenja IKT alata u ovom modelu. On se može koristiti za:

- *stvaranje on-line pretražive baze podataka* u različitim projektnim fazama: dokumentaciona baza podataka, baza podataka o dizajnerskim rešenjima ili baza podataka o realizovanim projektima. Ovo obezbeđuje razmenu znanja na različitim nivoima između različitih institucija, eksperata...i može se koristiti za dalja istraživanja i stručnu evaluaciju.
- *stvaranje kombinovane platforme koja koristi IKT alate* za dalji razvoj interaktivnog korišćenja i on-line rad na različitim projektnim fazama. U fazi prikupljanja dokumentacije ne moraju učestvovati samo studenti već i lokalno stanovništvo i ostali zainteresovani građani. Oni joj mogu doprinosti različitim dokumentima, sećanjima i sugestijama koje se kasnije mogu koristiti kao baza za dizajnerska rešenja. Sa druge strane oni se mogu uključiti takođe i u fazi dizajna ili evaluaciju predolga.

Korišćenjem koncepta virtuelnog prostora kao javnog prostora javljaju se različite mogućnosti:

- korišćenje dokumentacije o realnom prostoru i njena interpretacija u virtuelnom prostoru za stvaranje virtuelne slike istog prostora (3d modelovanje, manipulacija slikama) koja služi za *ispitivanje mogućnosti unapređenja i provere dizajnerskih rešenja kao osnova za realizaciju u realnom prostoru.*
- korišćenje dokumentacije o realnom prostoru i njena interpretacija u virtuelnom prostoru za stvaranje virtuelne slike istog prostora uz nadogradnju i *razvoj novih formi umetnosti specifičnih za virtuelni prostor* u kome se ovi prostori i prezentuju.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Savremene informaciono komunikacione tehnologije su, u razvijenim zemljama, široko rasprostranjene u funkciji servisiranja građana u oblastima od javnog značaja. Budući da Public art nije institucionalizovan u Srbiji teško je očekivati veće investicije u ovoj oblasti u narednom periodu zahvaljujući velikom broju razloga: u uslovima nerazvijene ekonomije, u situaciji u kojoj je neophodno investirati bazičnu infrastrukturu teško je očekivati investicije u public art, sistem planiranja i upravljanja urbanim prostorom je intertan i treba ga reformisati, profesionalci nisu obrazovani u ovoj oblasti a šira javnost i institucije još uvek nisu svesne benefita koje realizacija projekata u ovoj oblasti donosi....

Pripremajući se za bolja vremena u kojima će navedeni problemi biti prevaziđeni poželjno je koristiti intelektualne resurse i znanja i uz pomoć informaciono komunikacionih tehnologija stvarati benefite u različitim oblastima:

- IKT se može koristiti kao baza za institucionalizaciju i stvaranje Public art programa na nivou opštine i može se direktno razvijati kako pod projekat njenog IKT sistema
- može doprinosti participaciji građana u urbanom planiranju posebno u procesu unapređenja javnih prostora razvojem različitih modela javne participacije u svakoj od projektnih faza
- može se koristiti za stvaranje mreže profesionalaca i eksperata u određenim referentnim oblastima na nacionalnom i internacionalnom nivou
- može unaprediti i pojačati svest o pripadanju gradu i pojedinim prostorima stvaranjem mreže njegovih bivših stanovnika koji ponovo mogu učestvovati u rekonstrukciji i unapređenju javnih prostora
- može poslužiti kao edukativna platforma za nacionalnu i internacionalnu razmenu znanja bilo da je reč o razvoju posebnih kurseva orjentisanih na on-line rad na zajedničkim projektima ili formiranje i korišćenje pretraživih baza podataka o realizovanim i dizajniranim public art projektima u konkretnim sredinama
- IKT predstavlja značajnu podlogu za razvoj novih oblika Public Art konceptualizacijom internet virtuelnog prostora kao javnog prostora
- IKT omogućava mogućnost provere predloženih dizajnerskih rešenja u virtuelnom prostoru i njegovu valorizaciju i verifikovanje od strane eksperata i javnosti pre nego što projekti budu realizovani u konkretnim javnim gradskim prostorima

Konačno, korišćenje IKT alata u PAPS projektima može obezbediti stvaranje osnove za jaču integraciju umetnosti u javne porostore korišćenjem ljudskih potencijala i znanja u kontekstu društvene, ekonomske i obrazovne reforme u Srbiji. U skladu sa time neophodno je obezbediti edukaciju i aktivnu participaciju u ovoj oblasti na različitim nivoima od institucija do pojedinaca, od aktivnih profesionalaca do studenata. To nas vodi do potrebe za razvojem akademskih edukativnih prostorama u oblasti public art-a u kojima će korišćenje IKT alata biti jedno od osnovnih sredstava rada u različitim oblastima procesa edukacije omogućavajući institucionalnu i van institucionalnu razmenu znanja i on-line komunikaciju i rad .

LITERATURA

- Art Connections, <http://www.art-connections.org.uk/index.cfm>
 Balkin P. :Public art in Philadelphia, Temple University press, 2000
 Cohen. Ch. Bressi T., Pinto J.: Report on Belgrade Public Art and Urban Design Collaboration, NY, 2003
 Couch Chris, Urban Renewal-Theory and Practice, Macmillan Education LTD, London, 1990.
 Ellin N, : Postmodern Urbanism, Princeton architectural press, New York, 1999

Gee M.: Yes in My Front Yard: Community Participation and Public Art Process, High Performance #69/70, Spring/Summer 1995
Parfect M., Power G., Planning for Urban Quality - Urban Design in Towns and Cities, Routledge, London & New York, 1997
Remesar A.: Public Art, presented at the panel sessions Art and Civic Participation. ELIA Conference. Helsinki, 1998
<http://www.ub.es/escult/escult/remesar.htm>
Seine H. F.: Responsible Criticism: Evaluating Public Art, 2003 annual meeting of Public Art Network (PAN) Portland, Oregon. 2003
Tampa Public Art,
http://www.tampagov.net/dept_Art_in_Public_Places/program_guidelines/index.asp

DEVELOPING ICT TOOLS FOR PUBLIC SPACES IMPROVEMENT PROCESS: PAPS MODEL

Doc. Zoran Đukanović , Doc. mr Jelena Živković, Doc. mr Ksenija Lalović
Arhitektonski fakultet, Beograd

ABSTRACT

This paper explores possibilities for use of ICT tools in process of design and realization of public art project. It presents PAPS (Public art Public space) model for Public art project in relation to different modes and levels of use of ICT as well as the possibilities to gain stronger public participation in design, evaluation and realization stages of public art project.